

NACIONALINĖ
ŠVIETIMO
AGENTŪRA

Kuriame
Lietuvos ateitį
2014–2020 metų
Europos Sąjungos
fondų investicijų
veiklos programa

Finansuojama Europos socialinio fondo lėšomis

6 tema. Tarpdalykinių temų integravimas ir dalykų nuoseklumas

1 internetinis seminaras

2023 m. vasario 13 d.

14.00–18.00 val.

Jane Doughty ir Jane English

6 tema. Tarpdalykinės temos ir nuoseklumas

6 temos tikslas:

- Apžvelgti tarpdalykinių temų ir jų nuoseklumo užtikrinimo naujoje mokymo programoje principus
- Apsvarstyti įvairius požiūrius į tarpdalykinių temų kūrimą
- Mokyti iš kitų šalių patirties
- Išnagrinėti, kaip mokyklose galima užtikrinti trijų kategorijų – kultūrinio identiteto, socialinės integracijos ir darnaus vystymosi – įgyvendinimą

1 internetinis seminaras. Mokymosi pasiekimai

Šiame internetiniame seminare:

- Apžvelgsime Lietuvos požiūrį į tarpdalykinį darbą ir nuoseklumą naujoje mokymo programoje
- Susipažinsime su tarpdalykinio darbo ir nuoseklumo sąvokomis, susijusiomis su mokymo programų reforma
- Apsvarstysime, kodėl šios sąvokos yra svarbios sėkmingai reformų programai
- Pažiūrėsime, kaip galima sėkmingai integruoti įvairius dalykus

Sveiki

Saulė Vingelienė

L. e. p. Ugdymo turinio departamento direktoriaus pavaduotoja

Klausimai ir komentarai

Galimybė užduoti klausimus ir pasidalyti komentarais

Kas yra mokymo programos nuoseklumas

Mokymo programos nuoseklumas:

- ryšys,
- integracija ir
- tęstinumas

mokymo programoje.

Nuoseklumas leidžia mokytojams plėtoti ir susieti idėjas tiek savo dalykuose, tiek už jų ribų, ir keičia požiūrį į mokymą.

Kodėl nuoseklumas yra svarbus vykdant mokymo programų reformą?

Ką žinome iš tyrimų:

„Nuo to, kaip vietos švietimo proceso dalyviai interpretuoja ir supranta mokymo programų reformą, labai priklauso jos poveikis kasdienei mokyklų praktikai“

(Spillane, Reiser ir Reimer, 2002).

„Kaip kliūtys mokyklų plėtrai buvo įvardytos mokymo programos fragmentiškumas ir jos tikslų aiškumo trūkumas.

Mokyklų vystymuisi svarbi politikos, mokymo programų ir mokymo nuoseklumas ir jų tarpusavio suderinamumas“

(Newmann, Smith, Allensworth ir Bryk, 2001).

Kodėl nuoseklumas yra svarbus vykdant mokymo programų reformą?

Kiti mokslinių tyrimų duomenys:

Tyrimai rodo, kad reformos tikslų nuoseklumas turi didelę įtaką tam, kaip reformą supranta mokytojai (žr. Fullan, [2007](#); Leithwood et al., [2002](#); Ng, [2009](#); Russell & Bray, [2013](#)).

Kuo nuoseklesni tikslai, tuo didesnė tikimybė, kad mokytojai supras mokymo programą ir taip prisidės prie mokyklos plėtros (Allen ir Penuel, [2015](#); Russell ir Bray, [2013](#)).

Norint pasiekti poveikį mokyklos lygmeniu, reikia, kad mokymo programa būtų nuosekli, ypač tiems, kurie yra atsakingi už mokymo programos rengimą / įgyvendinimą mokykloje (žr. Fullan, [2007](#); Sahlberg, [2015](#)).

Kodėl nuoseklumas yra svarbus vykdant mokymo programų reformą?

„...mokymo programų reformos tyrimai rodo, kad mokymo programų nuoseklumas yra pagrindinis veiksnys, lemiantis, ar reforma įsitvirtins mokyklos lygmeniu“

Jenni Sullan, et al, 2022.

Mokymo programos reforma. Suomijos patirtis

Nuoseklumas ypač svarbus labiau decentralizuotose mokyklų sistemose, pavyzdžiui, Suomijoje, kur pagal pagrindinę mokymo programą nustatomi bendrieji tikslai ir pagrindai savarankiškam vietos mokyklų vystymuisi.

Atskiri mokytojai turi didelę pedagoginę autonomiją kurti naują pedagoginę praktiką, remdamiesi tikslais, paskirtimi, turiniu ir vertinimo priemonėmis, numatytais nacionaliniame pagrindinio ugdymo programos dokumente (Kumpulainen ir Lankinen, [2016](#); Vitikka et al., [2012](#)).

Pavyzdžiui, į naująją pagrindinę mokymo programą buvo įtraukti tokie principai kaip dalykų integracija ir bendrieji gebėjimai, kurie gali turėti didelį poveikį mokytojų pedagoginei praktikai.

Mokytojų vertinimai dėl nuoseklumo apima mokymo programos uždavinių aiškumą ir jų atitikimą vietos sąlygoms bei mokytojų įsitikinimams ir žinioms (Allen ir Penuel, [2015](#); Penuel et al., [2009](#)).

Nuoseklumas bus itin svarbus ir Lietuvos mokykloms rengiant 30 proc. mokymo programą

Tarpdalykinių metodų taikymas

„Tarpusavio ryšiai. Viskas yra susieta, niekas nėra atskirtas ir viskas yra susiję“.

Denise Augustine

Kas yra tarpdalykinis požiūris?

Tarpdalykinės žinios apima vienos disciplinos ir (ar) dalyko sąvokų ir turinio susiejimą su kitų disciplinų ir (ar) dalykų sąvokomis ir turiniu. (OECD. 2019)

„Požiūris į mokymo programos integravimą, padedantis suprasti temas ir idėjas, apimančias įvairius dalykus, taip pat sąsajas tarp skirtingų dalykų ir jų ryšį su tikru pasauliu“.

Kodėl tai svarbu?

Tarpdalykinės žinios tampa vis svarbesnės norint suprasti ir spręsti sudėtingas problemas (OECD, 2019)

Kas yra tarpdalykinis požiūris?

Taikant tarpdalykinį požiūrį **skirtingų sričių komandos nariai bendradarbiauja siekdami bendro rezultato, nustato tikslus, priima sprendimus ir dalijasi ištekliais bei atsakomybe.**

Požiūris į mokymo programos integravimą, **padedantis suprasti temas ir idėjas, apimančias įvairius dalykus, taip pat sąsajas tarp skirtingų dalykų ir jų ryšį su tikru pasauliu.**

.Žmogiškųjų paslaugų departamentas, 2008, *Health independence programs guidelines (Sveikatos nepriklausomybės programų gairės)*, Valstijos vyriausybė, Melburnas 1 išnaša

Komandinis darbas – sėkmingo tarpdalykinio požiūrio pagrindas

Bendradarbiavimas ir komandinis darbas – priminimas

Pažiūrėkime šį trumpą ir nuotaikingą komandinio darbo vaizdo įrašą

Skruzdės

jis gali būti naudingas pradedant tarpdalykinį darbą su darbuotojais

<https://www.youtube.com/watch?v=ZnjJpa1LBOY>

Tarpdalykiškumo principai

Yra keturi tarpdalykinio bendradarbiavimo principai:

Pirmieji trys:

Pagrindiniai tarpdalykinio bendradarbiavimo principai – trys K:

Kolektyvinis darbas, kooperacija ir komunikacija (Klein, 1993).

Ketvirtasis principas:

Jis turėtų padėti geriau suprasti pagrindinius dalykus arba spręsti problemas, kurių sprendimas peržengia vienos disciplinos ar mokslinių tyrimų praktikos srities ribas.

Tarpdalykiškumo principai

Kolektyvinis darbas – būtina, kad mokytojai dirbtų kartu, dalytųsi užduotimis ir idėjomis, taip pat apžvelgtų rezultatus, kad galėtų informuoti apie būsimus metodus

Kooperacija – reikalingas aukštas bendradarbiavimo lygis, asmenys turi būti lankstūs ir gebėti prisitaikyti dirbdami skirtingose srityse

Komunikacija – veiksminga komunikacija yra labai svarbi siekiant užtikrinti, kad visiems komandos nariams būtų aišku, dėl ko susitarta, kaip mokoma ir vertinama tema

Tarpdalykiškumo principai

Ketvirtasis principas:

„Jis turėtų padėti geriau suprasti pagrindinius dalykus arba spręsti problemas, kurių sprendimas peržengia vienos disciplinos ar mokslinių tyrimų praktikos srities ribas“

Tarpdalykinės temos turėtų:

- nagrinėti sudėtingas problemas remiantis įvairiomis dalykinėmis žiniomis
- nagrinėti nacionalines / tarptautines temas
- kurti pridėtinę vertę ir prasmę mokinių mokymuisi bei padėti tobulėti

Integracijos modeliai

Drake'as (2014) sukūrė kategorijas, padedančias suprasti skirtingus integracijos lygius, kad padėtų mokytojams priimti pagrįstus sprendimus rengiant mokymo programą.

Tai yra:

(a) daugiadalykė integracija

(b) tarpdalykinė integracija

(c) transdalykinė integracija

Šie trys terminai apibūdina kelių dalykų įtraukimą į tą patį procesą įvairiais lygiais. Kartais daugiadalykė, tarpdalykinė ir transdalykinė integracijos dar vadinamos atitinkamai **pridėtine, interaktyvia ir holistine**.

Integracijos modeliai

Tarpdalykinis požiūris

Tarpdalykinis požiūris (dar vadinamas horizontaliaja integracija) sujungia tarpusavyje susijusias daugiau nei vienos dalykinės srities žinias ir įgūdžius, kad būtų galima išnagrinėti pagrindinę temą, klausimą, problemą ar patirtį. Tai – holistinis požiūris, kuris pabrėžia sąsajas.

Pavyzdžiui, tikimybių mokymas matematikos srityje, derinamas su gamtos mokslų darbu apie DNR ir genetiką:

tikimybės mokymas matematikoje, derinant jį su gamtos mokslų darbu apie DNR ir genetiką, kad mokiniai geriau suprastų tikimybę kaip matematinę sąvoką ir jos taikymą gamtos moksluose, šiuo atveju genetikoje.

Integracijos modeliai

Daugiadalykis požiūris

Daugiadalykis požiūris apima įvairių disciplinų atstovų tinkamą dalyvavimą, kad būtų galima nagrinėti problemas, peržengiančias įprastas ribas, ir rasti sprendimus, pagrįstus nauju sudėtingų situacijų supratimu.

Klimato kaitos prevencija

Gamtos mokslų, geografijos ir socialinių mokslų mokytojų komanda planuoja daugiadalykį projektą, skirtą klimato kaitos prevencijai. Po pradinio specialistų indėlio mokiniai dirba grupėse, prireikus mokiniai naudojasi konkrečia mokytojų patirtimi.

Integracijos modeliai

Transdalykinis požiūris

Požiūris į mokymo programos integravimą, kuris panaikina ribas tarp tradicinių disciplinų ir organizuoja mokymą ir mokymąsi pagal prasmės kūrimą realaus pasaulio problemų ar temų kontekste: pvz.,

Kultūros paveldas. Gyvenimas XX amžiuje. Projektas, paremtas gyvenimu XX amžiuje

Kalbų, muzikos ir vizualiųjų menų mokytojų komanda:

Mokydamiesi kalbų mokiniai tyrinės naują žodyną, kuris padės jiems kurti eilėraščius ir susipažinti su žinomais XX a. autoriais. Mokydamiesi muzikos mokiniai gali analizuoti ir tyrinėti XX a. liaudies muzikoje reiškiamus įsitikinimus ir vertybes. Mokydamiesi dailės, mokiniai gali atskleisti savo kūrybiškumą mokydamiesi apie XX a. portretų dailininkus ir naudodami panašias technikas nutapyti savo portretą.

Pritaikyta pagal Magelano mokyklą

Tarpdalykinių mokymo programų temų taikymas

Atlikus tyrimą, kurio metu buvo nagrinėjama Suomijos mokymo programa, nustatyta, kad:

„sunku rasti mokymo programą, kuri nebūtų integruota vienaip ar kitaip. Mokykliniai dalykai taip pat yra integruojami į sistemą, kad padėtų mokyklose mokyti ir studijuoti žinias.“

Niemela, 2022, BERA

„Nuosekli konceptuali pažanga yra labai svarbi tiek mokykliniams dalykams, tiek visai mokymo programai. Mokymo programos integracija, leidžianti peržengti ribas ir kartu išlaikyti mokyklinių dalykų ribas, gali padėti įgyti naujų žinių“. (Niemelä, 2023)

Tarpdalykinių mokymo programų temų taikymas

Pagrindinis mokymo programų rengimo klausimas – kur nubrėžti ribas tarp dalykų

„ribų tarp dalykų peržengimas yra svarbus, be kita ko, nuosekliai konceptualiai mokymosi pažangai.

Tačiau tyrimai rodo, kad integruoti mokymo programas yra sudėtinga, jei jų kūrimas ir įgyvendinimas paliekamas mokytojams ir mokiniams“

(McPhail, 2019; Niemelä ir Tirri, 2018).

Grupės sesija Nr. 1

Grupėse:

Aptarkite, kaip suprantate mokymo programų nuoseklumą, susijusį su mokymo programų reforma

Nurodykite, kokią pridėtinę vertę mokymo programos reformai suteiks tarpdalykinės temos

Pertrauka

30 minučių pertrauka

Prašome grįžti laiku

Suomijos patirtis

Tyrimai rodo, kad suvokiamą mokymo programos nuoseklumą sudaro trys vienas kitą papildantys elementai.

Numatytos krypties nuoseklumas reiškia, kad pagrindinė mokymo programa užtikrina nuoseklią ir funkcinę mokyklos kryptį, pavyzdžiui, paaiškina mokytojo ir mokyklos misiją ir apibendrina svarbiausius mokyklos tikslus.

Integraciniam požiūriui į mokymą ir mokymąsi būdingas mokymo praktikos derinimas, pavyzdžiui, padedantis kurti patrauklius mokymo metodus ir mokymąsi skatinantį vertinimą.

Tikslų, turinio ir vertinimo suderinamumas apima mokinių amžiaus tarpsnį ir dalykų tęstinumą, taip pat tikslų, turinio, mokymo metodų ir vertinimo nuoseklumą.

J Sullan, et al, 2022

Suomijos patirtis

Suomijos mokymo programų reformos procese ypač svarbus rajono lygmens veikėjų (pavyzdžiui, savivaldybės vadovų ir švietimo specialistų, dalyvaujančių rengiant vietines mokymo programas) suvokiamas mokymo programų nuoseklumas. Šie dalyviai atlieka pagrindinį vaidmenį aiškinant, integruojant ir transformuojant bendruosius nacionalinės pagrindinės mokymo programos tikslus į rajono lygmens mokymo programas.

Švietimo teikėjai, t. y. savivaldybės ir apskritys, rengia vietines mokymo programas pagal nacionalinę pagrindinę programą, atsižvelgdami į tokius veiksnius kaip vietos poreikiai ir ištekliai (Vitikka, Krokfors ir Rikabi, 2016).

2014 m. buvo patvirtinta dabartinė Suomijos pagrindinio ugdymo pagrindinė programa. Ja siekiama skatinti bendradarbiavimą klasėje, mokinių savarankiškumą ir integravimą į įvairius mokomuosius dalykus.

J Sullan, et al, 2022

Suomijos patirtis

Nuo to, kaip vietos švietimo proceso dalyviai interpretuoja ir supranta mokymo programų reformą, labai priklauso jos poveikis kasdienei mokyklų praktikai (pvz., Spillane, et al, 2002).

Pavyzdžiui, kaip kliūtys mokyklų plėtrai buvo įvardytos mokymo programos fragmentiškumas ir jos tikslų aiškumo trūkumas.

Ankstesniuose tyrimuose buvo teigiama, kad mokyklų vystymuisi svarbi politikos, mokymo programų ir mokymo nuoseklumas ir jų tarpusavio darna

(pvz., Honig ir Hatch, 2004; Newmann, Smith, Allensworth ir Bryk, 2001).

Lietuvos tarpdalykinė integracija

„Tarpdalykinė integracija galima remiantis tema, problema, metodu, ugdant tam tikrus gebėjimus ar kompetencijas, organizuojant individualią ir bendrą veiklą.

Pagrindinės programos sudaro prielaidas tarpdalykinei integracijai įgyvendinti, nes, siekiant užtikrinti skirtingų dalykų tarpusavio ryšį, tos pačios tarpdalykinės temos, problemos analizuojamos skirtingais aspektais iš skirtingų mokslų perspektyvos“.

Saulė Vingelienė

Bendrosios programos tarpdalykinės temos

Bendrųjų programų tarpdalykinės temos parenkamos atsižvelgiant į jaunimui aktuales klausimus ir šiandienos aktualijas artimiausioje aplinkoje, valstybėje ir pasaulyje:

- santykis su savimi, prasmės ieškojimas, tautos ir valstybės praeitis, dabartis ir ateitis, geopolitiniai, ekologiniai, socialiniai ir ekonominiai globalaus pasaulio iššūkiai.

Bendrosios programos tarpdalykinės temos

1. Asmeninės galios

Idėjos, asmenybės

Kultūrinė tapatybė ir bendruomeniškumas

2. Gimtoji kalba

3. Etninė kultūra

Tradicijos ir papročiai

Etnografiniai regionai

4. Kultūros paveldas

5. Kultūrinė įvairovė

6. Kultūros raida

7. Žiniasklaidos priemonių naudojimo raštingumas

8. Istorinė savimonė

9. Šalies nacionalinis saugumas

Pasipriešinimo istorija

9. Pilietinės visuomenės saviugda

Ekstremalios situacijos

Kova su korupcija

Intelektualinė

10. Tvarus vystymasis

Socialinis ir ekonominis vystymasis

Pasaulis be skurdo ir bado

Žiedinė ekonomika

Pažangiosios technologijos ir inovacijos

ŠMSM

NACIONALINĖ
ŠVIETIMO
AGENTŪRA

esfa
EUROPOS SOCIALINIO
FONDO AGENTŪRA

11. Migracija, geopolitinių konfliktų sprendimai

Bendrosios programos tarpdalykinės temos

1. Asmeninės galios

Idėjos, asmenybės

Kultūrinė tapatybė ir bendruomeniškumas

2. Gimtoji kalba

3. Etninė kultūra

Tradicijos ir papročiai

Etnografiniai regionai

4. Kultūros paveldas

5. Kultūrinė įvairovė

6. Kultūros raida

7. Žiniasklaidos priemonių naudojimo raštingumas

8. Istorinė savimonė

Šalies nacionalinis saugumas

Pasipriešinimo istorija

ŠMSM

NACIONALINĖ
ŠVIETIMO
AGENTŪRA

Bendrosios programos tarpdalykinės temos

- **9. Pilietinės visuomenės saviugda**
- Ekstremalios situacijos
- Kova su korupcija
- Intelektualinė
- **10. Tvarus vystymasis /**
- Socialinis ir ekonominis vystymasis
- Pasaulis be skurdo ir bado
- Žiedinė ekonomika
- Pažangiosios technologijos ir inovacijos

Bendrosios programos tarpdalykinės temos

- **11. Migracija, geopolitinių konfliktų sprendimai**
- **12. Žmogaus teisės, lygios galimybės**
- **13. Sveikata, sveikas gyvenimo būdas**
- Asmeninių savybių ugdymas
- Streso įveikimas
- Rūpinimasis savo ir kitų sveikata
- Saugus elgesys
- Blogų įpročių prevencija
- **14. Mokymasis visą gyvenimą**

Bendrosios programos tarpdalykinės temos

- **15. Aplinkos tvarumas**
- Aplinkosauga
- Ekosistemų, biologinės įvairovės apsauga
- Klimato kaitos prevencija
- Tvarūs miestai ir gyvenvietės
- Tvarus žemės ūkis
- Atsakingas vartojimas
- **16. Finansinis raštingumas**
- Žinios apie finansus
- Finansų planavimas ir valdymas
- Rizika ir grąža
- **17. Karjeros mokymas**

Bendrosios programos tarpdalykinės temos

Trys pagrindiniai tikslai:

- Socialinė integracija
- Kultūrinė tapatybė
- Tvarus vystymasis

Su, kaip jau matėte:

- 17 integruotų temų

Skirtingos temos priskiriamos šioms temoms

Kiek mokykloms šis metodas yra naudingas?

Grupės sesija Nr. 2

Savo grupėse apsvarstykite:

Kaip organizuotumėte daugiau nei 40 tarpdisciplininių temų, kad paskatintumėte savo darbuotojus susipažinti su temine medžiaga ir ja naudotis?

Pavyzdžiui, kokias grupes / kategorijas naudotumėte?

Pertrauka

Padarysime 10 minučių pertrauką

Konkreto mokymosi turinio (mokymosi medžiagos ir užduočių) kokybės kriterijai

vertybinė orientacija – mokymosi turinys skatina vertybinių nuostatų ugdymą: mokinys ugdo kompetencijas įvairiomis aplinkybėmis, priimdamas vertybinėmis nuostatomis pagrįstus sprendimus ir įgyvendindamas prasmingus pokyčius;

kontekstualumas – mokymosi turinys siejamas su kontekstais, kurie motyvuotų mokinių aktyviam pažinimo procesui ir ugdymo rezultatų taikymui; į mokymosi turinį įtraukiamos tarpdalykinės temos, atitinkančios dalyko uždavinius ir specifiką;

dinamiškumas – mokymosi turinys atskleidžia nuolatinę tikrovės ir jos pažinimo rezultatų (sąvokų, teorijų, idėjų) kaitą, plečia ir gilina pasaulėžiūrą, atveria ateities perspektyvą;

vientisumas – stiprinamas įvairių dalykų turinio tarpusavio ryšys, padedantis mokiniui formuoti nuoseklią pasaulėžiūrą;

nuoseklumas – dalykuose ir priešmokyklinio, pradinio, pagrindinio, vidurinio ir aukštesniojo ugdymo programose numatyti ugdymo tikslai, uždaviniai ir konkretus ugdymo turinys, ugdomosios veiklos vertinimas ir ugdymo rezultatai yra suderinti.

Tarpdalykinių temų naudojimas

Tarpdalykinės temos buvo integruotos į programas.

- Ar turėjote galimybę susipažinti su kai kuriomis iš jų?
- Kokias diskusijas mokykloje vedėte su kolegomis?

Per šį internetinių seminarų ciklą galime aptarti kai kuriuos klausimus, kuriuos galbūt iškėlėte jūs ir jūsų kolegos.

3 grupės diskusija

Grupėse pasidalykite diskusijomis apie tarpdalykines temas.

Ar yra kokių temų, kurios yra:

- neaiškios,
- nežinomos,
- ypač sudėtingos?

Grįžkite į pagrindinę grupę pasiruošę pasidalyti savo grupės pasirinktų temų pavadinimais

Ačiū jums!

Dėkojame už jūsų šiandien išsakytą nuomonę – planuodami atsižvelgsime į jūsų pastabas ir atsiliepimus, gautus per trečiąją diskusiją.

Tikimės susitikti antrajame internetiniame seminare

2023 m. vasario 17 d.
14.00–18.00 val.